

6. Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) bedömer vilka konsekvenser planförslagen bedöms orsaka miljön, så väl positiva som negativa. Miljökonsekvensbeskrivningen inriktar sig främst på att bedöma påverkan på nationella värden; miljömål, riksintressen och övriga skyddade områden. Avsnittet inrymmer även en beskrivning av översiktsplanens ekonomiska och sociala konsekvenser.

6.1 Icke-teknisk sammanfattning

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) bedömer vilka konsekvenser planförslaget orsakar miljön, såväl positiva som negativa. MKB:n inriktar sig främst på att bedöma påverkan på nationella värden: miljömål, riksintressen och övriga skyddade områden.

Utöver konsekvenser för miljön omfattar MKB:n även de sociala och ekonomiska konsekvenser översiktsplanen bedöms medföra. Bedömningen görs på en lokal till regional skala. I tabellen nedan finns en sammanfattning av bedömda miljökonsekvenser för översiktsplanen. Stora negativa konsekvenser finns inte med i skalan då det inte bedömts finnas.

Tabell 6:1. Sammanfattning av bedömda miljökonsekvenser. Grönt = positiv konsekvens, blått = ingen konsekvens, gult = liten negativ konsekvens/måttlig negativ konsekvens, vitt = ej bedömt

	Planförslaget	Nollalternativet	Alternativ lokalisering och utformning
		Beskriver nuläget och hur kommunen kan se ut vid mållåret 2040 om ÖP:n inte genomförs.	Beskriver potentiella utbyggnadsområden som avfärdats pga för stor påverkan.
Naturmiljö (biologisk mångfald, växt- och djurliv)	Strategisk placering av utbyggnadsområden på landsbygden innebär påverkan på få skyddade områden.	Exploatering sker mer spontant och innebär därmed risk för att naturmiljöer påverkas.	Exploatering av utbyggnadsområden medför ingrepp i lokala och regionala naturvärden.
Kulturmiljö (kulturarv, forn- och kulturlämningar)	Strategisk placering av utbyggnadsområden i tätort och på landsbygden innebär påverkan på få skyddade områden.	Exploatering sker mer spontant och innebär därmed risk för att kulturmiljöer påverkas.	Inga alternativa lokaliseringar har studerats med avseende på kulturmiljöer.
Landskapsbild	Ej betydande miljöpåverkan.	Ej betydande miljöpåverkan.	Ej betydande miljöpåverkan.
Materiella tillgångar, befolkning och bebyggelse	Strategisk placering av utbyggnadsområden i tätort och på landsbygden innebär möjlighet till samutnyttjande av ny och befintlig infrastruktur och tjänster.	Spontan exploatering försvårar möjlighet till samutnyttjande av ny och befintlig infrastruktur och samhällstjänster.	Strategisk placering av utbyggnadsområden i tätort och på landsbygden innebär möjlighet till samutnyttjande av ny och befintlig infrastruktur och tjänster.
Människors hälsa, rekreation och friluftsliv	Fler får enkel tillgång till natur- och kulturområden genom att utbyggnadsområden placeras strategiskt.	Exploatering sker mer spontant och innebär därmed att risk finns att tillgång till natur- och kulturområden inte beaktas i samband med exploatering.	Exploatering av utbyggnadsområden medför ingrepp i lokala och regionala naturvärden. Se även planförslaget.
Luft och klimat	Strategisk placering av utbyggnadsområden i tätort möjliggör energieffektiv uppvärmning och tillgång till kollektiva transportalternativ	Spontan exploatering minskar möjlighet till samordning av infrastruktur, kollektiva transportalternativ och energieffektiv uppvärmning.	Se planförslaget.
Mark	Ej betydande miljöpåverkan.	Ej betydande miljöpåverkan.	Ej betydande miljöpåverkan.
Vatten	Ej betydande miljöpåverkan.	Ej betydande miljöpåverkan.	Ej betydande miljöpåverkan.

6.2 Om miljöbedömning av översiktsplanen

Bakgrund och planprocess

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planer så att hållbar utveckling främjas. Alla översiktsplaner ska miljöbedömas eftersom de anger förutsättningarna för kommande tillstånd för sådana verksamheter eller åtgärder som omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt (Förordning om MKB §4.2a). Sådana tillstånd kan avse t. ex. markexploateringar, byggande och tekniska försörjningssystem och i en översiktsplan finns alltid förutsättningar för sådana med. Övergripande princip är att en översiktsplan därmed kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Inom ramen för miljöbedömningen ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, tas fram. MKB:n ska underlätta förståelsen av översiktsplanen och visa på den betydande miljöpåverkan som kan uppstå till följd av att planen genomförs. Det ska också framgå i MKB:n vilka åtgärder som föreslås för att förebygga och minska negativ miljöpåverkan.

Bedömning av sociala och ekonomiska konsekvenser styrs av 3 kap 6 § Plan- och Bygglagen.

Översiktsplaner är planer av övergripande karaktär. Därför hålls redovisningar i en MKB till en översiktsplan på en motsvarande, övergripande nivå. Mer detaljerade analyser och beskrivningar av konsekvenser görs i efterföljande planskeden, till exempel i detaljplaneskedet.

Avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning baseras på en behovsbedömning som diskuteras i samråd med länsstyrelsen.

Tidsmässig avgränsning

Den tidsmässiga avgränsningen är densamma som tidshorisonten för ÖP:n, det vill säga fram till år 2040.

Geografisk avgränsning

Den geografiska avgränsningen utgörs av kommungränsen samt i viss mån områden utanför kommunens gränser som kan påverkas av aktiviteter som sker inom kommunen. För Valdemarsvik utgörs dessa så kallade influensområden av närliggande havsområden.

Saklig avgränsning

Enligt miljöbalken ska den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som redovisar en miljöbedömning av en översiktsplan innehålla en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter.

Sociala konsekvenser har avgränsats till att omfatta aspekter på god bebyggd miljö som i huvudsak berörs i avsnitt 3.2, och rymmande frågor som har med omsorg, service, trygghet, identifikation, hemkänsla, trivsel, fohälsa, jämställdhet och integration att göra.

De ekonomiska aspekterna som berörs rör i huvudsak det allmänna, det vill säga kommunala och statliga investeringar. De utgår ifrån de i översiktsplanen föreslagna åtgärderna, framför allt infrastruktur och andra allmänna investeringar. Konsekvenser för näringslivet och enskilda bedöms mycket översiktligt, eftersom osäkerheten är stor i de bedömningarna.

Både sociala och ekonomiska konsekvenser framställs som tänkbara konsekvenser,

eftersom det är omöjligt att bedöma i vilken omfattning och inom vilket tidsintervall som översiktsplanen kommer att genomföras.

I MKB:n bedöms betydande miljöpåverkan i förhållande till nollalternativet. I tabell 6:1 redovisas vilka miljöaspekter som i inledande skede bedömts kunna påverkas betydande och därför omfattas av MKB. Påverkan kan vara både positiv och negativ. I tidiga skeden kan det vara svårt att avgöra vad som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Det gäller

både tidigt i MKB-processen och i översiktliga planer kontra detaljplaner. Därför har ett stort antal aspekter inkluderats i MKB-processen och miljöbedömts i MKB. För flertalet aspekter har resultatet dock visat att konsekvenserna är små och miljöpåverkan inte betydande. Dessa har markerats som möjlig betydande miljöpåverkan i tabell 6.2. Eftersom miljökonsekvenser endast bedöms översiktligt i ÖP:n kan bedömningarna komma att revideras i mer detaljerade planeringsfaser.

Tabell 6:2. Tabell över miljöaspekter som bedömts kunna få betydande miljöpåverkan, positiv eller negativ, vid genomförandet av översiktsplanen. Det är dessa aspekter som inkluderats i MKB. B = betydande miljöpåverkan, (B) = möjlig betydande miljöpåverkan.

	Tätorts- utveckling	Landsbygds- utveckling	Skärgårds- utveckling	VA-plan	Bevarande- områden och restriktioner
Naturmiljö (biologisk mångfald, växt- och djurliv)	B	(B)	B	B	B
Kulturmiljö (kulturarv, forn- och kulturlämningar)	(B)	(B)	(B)		B
Landskapsbild		(B)	(B)		B
Materiella tillgångar, befolkning och bebyggelse	B	B	B	B	B
Människors hälsa, rekreation och friluftsliv	(B)	(B)	(B)	B	B
Luft och klimat	(B)		(B)	B	B
Mark	(B)	(B)	(B)		B
Vatten	(B)	(B)	(B)	B	B

6.3 Alternativredovisning

Vid en miljöbedömning ska alltid flera alternativ miljöbedömas. För Valdemarsviks ÖP miljöbedöms följande alternativ:

- Planförslaget: förslaget beskrivs i kapitel 3 och i bilaga 1-5 när det gäller utbyggnadsplaner och kapitel 4-5 när det gäller hänsynstaganden och inriktningsmål.
- Nollalternativet: definieras i MKB. Förslaget utgör en framtidsbeskrivning av hur kommunen kan se ut år 2040 om den föreslagna utvecklingen i översiktsplanen inte kommer till stånd.
- Alternativ lokalisering: alternativet skiljer sig från planförslaget genom att de förslag på utbyggnadsområden som förkastats under arbetet med ÖP kvarstår.

Målfåret för samtliga miljökonsekvensbedömningar är 2040.

Nuläget

Nuläget i Valdemarsviks kommun beskrivs i detalj i kapitel 1-5. De största miljöproblemen som Valdemarsviks kommun har i nuläget rör:

- Vattenkvalitet gällande främst övergödning av sjöar, vattendrag och hav.
- Markföroreningar (men sanering pågår).
- Översvämningsrisker, framför allt i centrala Valdemarsvik.

Kommunens starka sidor är naturskönt boende, turism och friluftsliv.

Då kommunen har begränsade ekonomiska resurser samt är liten och glest befolkad har kommunen idag små möjligheter att lägga stora resurser på att åtgärda dessa miljöproblem.

Planförslaget

Planförslaget beskrivs i detalj i kapitel 3-5. I kapitel 3 beskrivs utbyggnadsområden och hur kommunen ska kunna uppfylla den vision inför 2025 som tagits fram inför planarbetet och presenteras i kapitel 2. I kapitel 4 beskrivs hur

kommunen ska prioritera mellan olika riksintressen och hur ÖP:n förhåller sig till miljömålen. I kapitel 5 beskrivs kommunen i förhållande till olika miljöaspekter och riksintressen och här anges kommunens ställningstaganden i förhållande till dessa. Dessa ställningstaganden som presenteras i färgade rutor i kapitel 3-5 är att betrakta som åtgärder för att undvika eller minska miljöpåverkan. I kapitel 5 beskrivs även kommunens tillgodoseenden av berörda riksintressen som också är att betrakta som åtgärder för minskad miljöpåverkan.

Nollalternativet

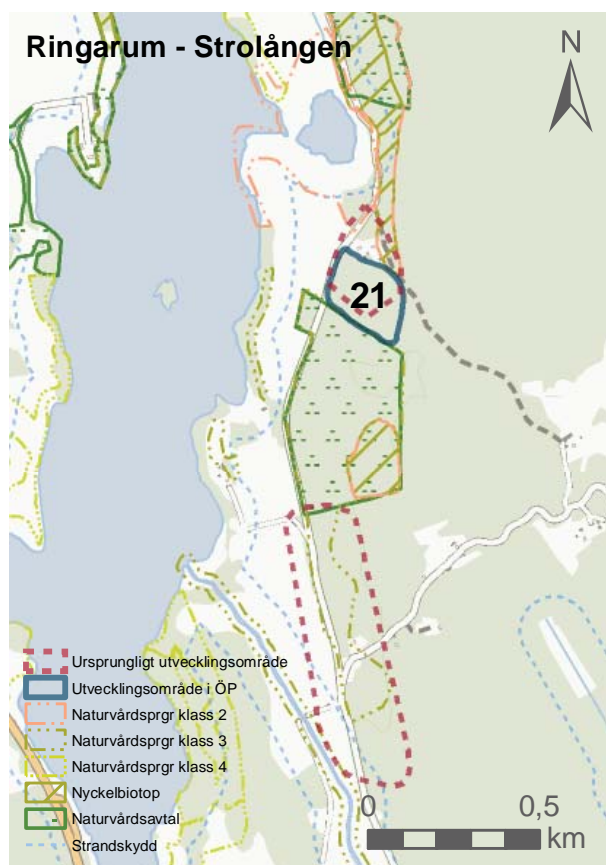
Nollalternativet beskriver hur kommunen kan se ut vid målfåret 2040 om översiktsplanen inte genomförs. Nollalternativet utgår från nuläget och kommunens utveckling beskrivs inom ramarna för vad översiktsplanen från 1990 möjliggör.

Utan en ny översiktsplan försvåras den kommunala planeringen, och processerna fördröjs och blir mindre förutsägbara. Översiktsplanen är särskilt viktig i känsliga områden med höga natur- och kulturvärden, där kommunen i ett tidigt skede tar ställning till vilka avvägningar som ska göras inför en exploatering. Känsliga områden sammanfaller ofta med attraktiva miljöer, där människor vill bo. En avsaknad av översiktlig planering kan därför leda till en långsammare utbyggnadstakt, vilket i sin tur kan få följden att inflyttningen till kommunen hämmas. En positiv befolkningsutveckling framställs ofta som en viktig förutsättning för att bibehålla den kommunala servicen i form av skolor, barnomsorg, butiker, äldreomsorg med mera, och att i stort kunna erbjuda en bra miljö för kommuninvånarna. En utarmning av servicen leder å andra sidan till ett ökat resbehov och kan även få en minskande befolkning som följd.

Utan ny översiktsplan saknas en aktuell strategi för utbyggnad av fritids- och permanentbostäder. Därför antas tillkommande bostäder byggas spritt i kommunen, med konsekvenser

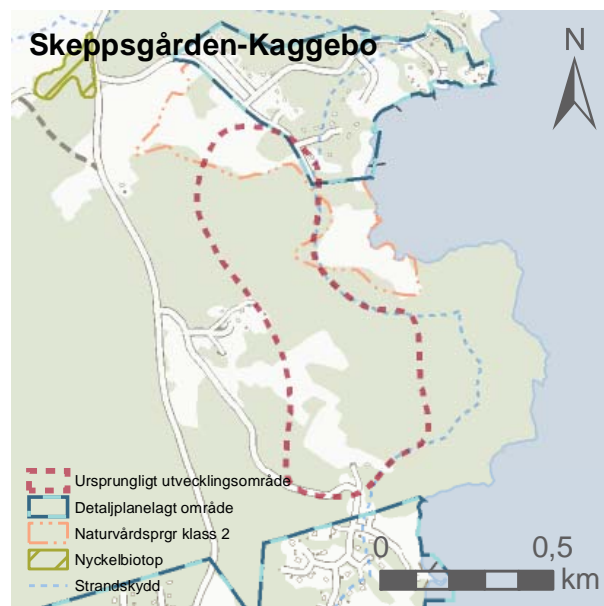
I Ringarum, intill sjön Strolången har alternativa utvecklingsområden flyttats respektive tagits bort för att minska påverkan på boende, spara befintliga naturvärden och en del jordbruksmark, figur 6.2. Genom denna omprioritering bedöms de valda områdena för utvecklingsområden vara bättre anpassade till rådande förhållanden, framför allt genom att undvika utpekade naturvärden.

Figur 6:2. Alternativa utvecklingsområden vid Strolången, Gusum.

I området mellan Skeppsgården och Kaggebo utreddes ett större område för bostäder. Området beslutades dock tas bort som utbyggnadsområde för att i stället bevaras som friluftsområde. I norra delen finns naturområde av klass 2 enligt kommunens naturvårdsprogram.

Sammantaget bedöms de alternativa lokaliseringarna orsaka större miljökonsekvenser än planförslaget när det gäller påverkan på jordbruksmark, frilufts- och naturvärden.

Figur 6:3. Alternativt utvecklingsområde i Skeppsgården.

6.4 Bedömda konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Utbyggnad enligt översiktsplanens förslag kräver ekonomiska investeringar av kommunen, övriga samhället och av enskilda. Utbyggnadstakten generellt beror i stor grad på kommande befolkningsutveckling och privata initiativ i kommunen. Kommunen kommer att behöva göra omfattande investeringar i vägar och utbyggnad av vatten- och avloppsnätet (VA-) om översiktsplanen ska komma att genomföras.

Om de områden som föreslås i översiktsplanen bebyggs, leder det till att kommunens befolkning kan komma att öka. Exempelvis ges Ringarum förutsättningar att utvecklas positivt med fler boende i och med ombyggnaden av förbifart Söderköping och bebyggande av de områden som föreslås i ÖP:n.

Näringslivet ges förutsättningar att utvecklas, genom att mer mark för verksamheter, som till exempel i Syntorp norr om Gusum, och vid infarten till Valdemarsvik föreslås för utbyggnad.

Även besöksnäringen gynnas om en viss andel mark kan upplåtas för exploatering i skärgården. Ett större antal permanentboende och besökare ger förutsättningar att skapa utökad service, vidmakthålla vandringsleder, badplatser och båtramper samt möjliggör skötsel av värdefulla områden.

Behoven av boende för äldre som framförts kräver också investeringar, oavsett om kommunen eller en privat exploatör är byggherre. Kapaciteten i befintliga anläggningar och lokaler är relativt god inom skola, omsorg, fritidsverksamhet och vård. Investeringar de närmaste åren rör främst ombyggnader. Kommunen bedömer inte att markförvärv behöver göras.

Utbyggnad av allmän VA-försörjning

Åtgärder enligt VA-planen är sannolikt den största investeringskostnaden för kommunen.

De ekonomiska konsekvenserna kommer att bli beroende av vad kommande utredningar utvisar, utbyggnadstakt av bebyggelse, lagkrav och den kommunala budgeten. I VA-planen finns en närmare redogörelse för de åtgärder som föreslås. Ur VA-planen:

De prioriterade åtgärderna i VA-planen är:

- Prioritering av VA-utbyggnad i områden med samlad bebyggelse, som exempelvis Åsvikenlandet.
- Klimatanpassning och begränsning av översvämningar i centralorten.

Den utbyggnad av allmän VA-försörjning som föreslås kan innebära en utbyggnadstakt som är omfattande i förhållande till kommunens storlek. Kommunen bör därför säkerställa att det finns resurser för att genomföra såväl utredning som projektering och genomförande av dessa projekt.

Det bör klargöras om anläggningsavgifterna i nuvarande VA-taxa ger kostnadstäckning, om avgifterna behöver höjas generellt, eller om det finns anledning att tillämpa särtaxa för vissa fastigheter.

Övrig infrastruktur och offentlig miljö

Investeringar kommer att krävas när det gäller vägar och gator, om nya områden tas i anspråk för bebyggelse. Den utbyggnad av IT-infrastrukturen som föreslås kräver också kommunala investeringar. I översiktsplanen framgår även att gång- och cykelnätet bör uppgraderas, liksom att omvårdnad av den offentliga miljön kräver resurser.

Sociala konsekvenser

Översiktsplanens sociala konsekvenser är svåra att förutspå, eftersom den tilltro till framtiden och den utbyggnadstakt som kommunen ger uttryck för i översiktsplanen till hög grad beror på befolkningsutvecklingen och på privata initiativ.

Om utbyggnad sker enligt översiktsplanen, genom i första hand utbyggnad av befintliga orter, finns förutsättningar för att uppnå de kvaliteter som ett mindre samhälle kan ge i form av närhet mellan människor, social gemenskap, trygghet och jämställdhet. Kommunala satsningar på en god utemiljö med exempelvis bra gång- och cykelvägar bidrar till en förbättrad folkhälsa för alla åldersgrupper. Närheten till gemensamma nyttigheter som butiker, vård och kultur främjas också om fler människor kommer att bo i tätorterna, och utnyttja den lokala servicen.

Miljökonsekvenser

Energi och naturresurser

Energi

Valdemarsviks kommuns energiplan pekar ut hur de nationella klimat- och energimålen ska uppfyllas till år 2020. Energieffektivisering och omställning till förnybar energi är kopplat till planen. Energibesparingar är möjliga liksom viss omställning till förnybara energikällor men är generellt avhängigt att de ekonomiska förutsättningarna förbättras. Inom överskådlig framtid förväntas ingen väsentlig utbyggnad ske. Översiktsplanen pekar dock på möjligheten till energihushållningsåtgärder i befintligt bestånd av fritidsbostäder i samband med bygglov.

Effekten av genomförandet av översiktsplanen på produktion och förbrukning av energi bedöms som positiv men liten.

Jordbruksmark

Lantbruksnäringen är av stor betydelse för Valdemarsvik, trots att andelen jordbruksmark i förhållande till skogsmark är liten. Jordbruket har traditionellt medverkat till att skapa de unika värden som finns för natur, kultur och friluftsliv. Kommunen anser det därför vara av stor vikt att rätt förutsättningar ges för att fortsatt kunna bedriva areella näringar både i skärgården och på fastlandet.

Jordbruksmark är enligt Miljöbalken 3:4 av nationell betydelse och brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk endast om det

behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och dessa behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk.

Med hänsyn till detta har utbyggnadsområden i huvudsak pekats ut inom skogsmark.

Påverkan på naturresursen jordbruksmark bedöms därför vara liten vid genomförande av översiktsplanen.

Skogsmark

Kommunens landområde består till största delen av produktiv skogsmark, där en liten del av marken pekas ut för utbyggnadsområden.

Inga vägar eller annan barriärskapande infrastruktur planeras som kan försvåra nyttjandet av skogen som naturresurs. Planen anger att skogsbruket ska ta hänsyn till natur- och friluftsvärden och att samråd ska ske med Skogsstyrelsen vid åtgärder som berör skogliga värden.

Sammantaget kommer planens genomförande påverka en mycket liten del av kommunens produktiva skogsmark och påverkan på möjligheten att bedriva ett rationellt skogsbruk bedöms vara obetydlig.

Djurhållning

Djurhållningen i kommunen är en viktig förutsättning för att bibehålla och utveckla en levande landsbygd som bidrar till ett öppet landskap med dess kulturella och biologiska värden.

Påverkan från djurhållning i form av lukt, flugbildning, damning och skarpt ljus är mer accepterad på landsbygden men konflikter kan uppstå i samband med tätortsutbyggnad i jordbruksområden. Enligt ÖP:n ska därför tillräckliga avstånd hållas för att undvika större olägenheter för boende och vid byggnader för kommunal service för att säkerställa att människors hälsa inte påverkas. Skyddsavstånd till bebyggelse ska prövas från fall till fall.

Effekten av genomförandet av planen bedöms som positiv men liten.

Fiske

I dagsläget utgör yrkesfisket en vikande näring i kommunen på grund av dålig tillgång på fisk. Därav är grundförutsättningarna för att stärka fisket mindre gynnsamma.

Det finns två områden av riksintresse för yrkesfisket inom kommunen enligt 3 kap 5 § miljöbalken; Ost Röskärsgunden Klobbgrunden (fångstområde för strömmning och skarpsill) och Kvädö Västerviks och Misterhults skärgårdar (fångstområde för ål och sötvattensarter).

Dessa riksintresseområden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringen. ÖP:n strävar därför mot en långsiktigt hållbar fiskereproduktion som bidrar till en tryggad fiskpopulation, friska havsmiljöer, en levande fiskerinäring, långsiktigt och hållbart vattenbruk och en hållbar fisketurism. Vid fysisk planering ska hänsyn tas till reproduktion av fisk. Planeringen ska även bidra till minskning av övergödning och utsläpp av kemikalier.

Effekten av genomförandet av översiktsplanen på yrkesfisket bedöms som positiv men liten då yrkesfisket utgör en vikande näring.

Obruten kust

Valdemarsviks kust- och skärgårdsområde är klassat som riksintresse för obruten kust enligt 4 kap miljöbalken. Det är de höga natur- och kulturvärdena som gör området riksintressant. Men även turismens och friluftslivets intressen, främst det rörliga friluftslivet, ska beaktas vid bedömning av tillåtlighet av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Ingrepp i miljön får endast komma till stånd om det kan ske utan att påtagligt skada områdenas natur- och kulturvärden.

Kommunen har ett stort ansvar för den framtida utvecklingen av kustvattenmiljön som ger möjligheter till turism, attraktivt boende och goda rekreationsmöjligheter. Riksintressets bestämmelser utgör inte hinder för tätortsutveckling eller lokalt näringsliv men måste anpassas till de höga natur- och kulturmiljöerna för att inte riskera påtaglig skada.

Enligt de bebyggelseförslag som framkommer i ÖP:n och som inte kan anses omfattas

av undantaget från riksintresset måste dessa anpassas till de höga natur- och kulturmiljövärdena för att inte riskera att påtagligt skada intresset.

Utvecklingsområden i Valdemarsvik och Gryt-Fyrudden anses av kommunen utgöra tätortsutveckling och omfattas därmed av undantaget från riksintresset.

Ett område som berörs av riksintresset och som inte kan anses utgöra undantag från detsamma är utvecklingsområde nr 29, Hummelvik. Vid detaljplanering är det därför av stor vikt att ta hänsyn till de höga natur- och friluftslivsvärdena som finns på platsen. Utbyggnaden bör stödja turismen och det rörliga friluftslivet för att undvika att riskera att påtagligt skada riksintresset. Dessutom måste bebyggelsen vara anpassad till landskapet, och lösningar för trafik och VA-försörjning utredas för att inte riskera påtaglig skada. En förutsättning för byggnation är därför att verksamheten inom Gryts Varv säkerställs och att vägar och VA-system samordnas med varvet. Området är utpekat som utredningsområde i VA-planen.

Planens genomförande bedöms inte påverka riksintresset i någon större utsträckning då merparten av utvecklingsområdena utgör undantag från riksintresset. Om dessutom anpassning och hänsyn tas till de höga natur- och friluftsvärdena vid byggnation i Hummelvik undviks risk för skada på riksintresset.

Sjöfart

Inom Valdemarsviks kommun finns såväl sjötrafikstråk, allmänna farleder i skärgården samt en inre farled, Kustled Sjöfyran, som är av riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Farleden nyttjas av mindre båtar och är en förutsättning för aktiv turism och friluftsliv i skärgården. Riksintressen enligt 3:8 Miljöbalken ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet.

Kommunen anser att en utveckling av skärgården kan stärka riksintresset för kommunikation så länge kommunens planering tar hänsyn till sjötrafikstråken, de allmänna farlederna och riksintresset. Samråd ska hållas

med Sjöfartsverket vid bl.a. utbyggnad eller utökning av fritidsbåtshamnar, marinor eller varv, anläggningar för båttrafik, vatten- och strandnära bebyggelse, inrättande av strandnära naturreservat och vindkraft i vattenmiljö.

Planens genomförande bedöms inte få någon direkt påverkan på sjöfarten. Att Sjöfartsverket ges möjlighet att yttra sig över kommunens planering vid ingrepp och åtgärder i vatten- och strandnära områden kan ses som positivt.

Vindkraft

I Valdemarsviks kommun finns ett område utpekade som riksintresse för vindbruk; Björksätter. Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv. Valdemarsviks kommun är positiv till vindkraft och det utpekade området Björksätter.

Fastlandet i kommunen har till största delen för liten vindresurs för att det ska vara rationellt att anlägga vindkraft. I kustzonen av havet är det i stället påverkan på skyddade områden som utgör begränsningar för utbyggnad. I dagsläget finns ingen storskalig vindkraft inom kommunen och förutsättningarna för stora anläggningar bedöms vara små. Därav ser kommunen ingen anledning att peka ut ytterligare områden lämpliga för vindkraft för att skydda dessa mot nyttjanden för andra ändamål utöver området av riksintresse.

Vindkraftens teknikutveckling går snabbt framåt mot större kommersiella kraftverk där vissa turbiner är mer lämpade för lågvindsområden. I framtiden kan därför fler områden komma att bli intressanta för vindkraft.

Vid planens genomförande bedöms ingen påverkan uppkomma till följd av vindkraft.

Vattenbruk

(fiskodlingar, musselodlingar)

Inom kommunen finns ingen vattenbruksverksamhet och i översiktplanen finns ingen strategi för sådan verksamhet. Kommunen är dock positiv och säger sig vilja uppmuntra till utveckling av vattenbruksverksamhet som ett led i utvecklingen av skärgården och landsbygden. Därmed är miljöpåverkan till följd av vattenbruk obefintlig.

Vattenmiljö

Grundvatten

MKN för kommunens grundvatten är genomgående god, varför åtgärdsarbete inte krävs. Däremot är det viktigt att skydda nutida och potentiella framtida dricksvattenkällor från framtida föroreningar. Det gäller föroreningar från bostäder så väl som olyckor i samband med godstransporter och även saltvatteninträngning. ÖP:n visar på behovet av översyn av skyddsområden för vattentäkter. Genomförs planen är detta positivt (skydd) för grundvatten och dess goda status bevaras.

Sjöar och vattendrag

I Valdemarsvik utgör övergödning ett större hot mot sjöar och vattendrag och dess organismer än fysiska barriärer såsom vandringshinder. ÖP:n fokuserar därför på att åtgärda denna problematik och framför allt anslutning av nya bostäder/bostadsområden till kommunalt VA så att MKN för vatten inte överskrids. Detta innebär en positiv förbättring, liksom modernisering och utbyggnad av reningsverk. Kommunen har dessutom planer på en fortsatt inventering och åtgärdande av enskilda avlopp. Sammantaget ska kommunen sträva efter att arbeta aktivt med de åtgärder som Vattenmyndigheten rekommenderar samt uppfylla VA-planens prioriterade åtgärder. Planens genomförande kan således ge positiva effekter för god ekologisk status och MKN för vatten.

Östersjön

Havet i kustzonen och angränsande havsområden påverkas av övergödning och miljögifter. Miljögifterna i Valdemarsviken har dock minskat avsevärt efter den omfattande sanering som genomförts. ÖP:n föreslår satsningar på åtgärder som kan leda till minskad övergödning vilket förbättrar vattenkvaliteten. Härvid innebär anslutning av nya bostäder/bostadsområden till kommunalt VA en positiv förbättring liksom också modernisering och utbyggnad av reningsverk och fortsatt inventering och åtgärdande av enskilda avlopp.

Kulturmiljövärden

Kulturmarker pekas ut i naturvårdsprogrammet och skyddas därmed till viss del från exploatering. Kommunen ser dessutom kulturmiljöerna i Valdemarsvik som en värdefull tillgång för att skapa attraktiva miljöer enligt kommunens vision och inriktningsmål. Därför ska dessa miljöer tillvaratas och utvecklas.

Riksintressen

Kommunen berörs av tre riksintresseområden för kulturmiljövården. För att tillgodose riksintressena ska kulturmiljön beaktas vid samhällsplaneringsarbetet, vid bygglovshantering och tillståndsgivning. Kulturmiljön ska bevaras och utvecklas och miljöer och byggnader underhållas så att karaktären bibehålls.

Kulturmiljön ska värderas högt. Kunskap och hänsyn ska prägla den kommunala planeringen och bygglovshanteringen. Genomförs direktiven i ÖP:n innebär det en positiv påverkan på kulturmiljön.

Naturmiljö och friluftsliv

Valdemarsvik har stora områden som är skyddade för sina höga natur- och kulturvärden. Hela skärgården är skyddad som riksintresse för natur och friluftsliv enligt 3 och 4 kap miljöbalken. Låg exploateringsgrad och stora arealer skyddade områden skapar goda förutsättningar för friluftsliv. Det lagstadgade skyddet innebär att dessa områden i stort kommer att bevaras för framtiden.

Kommunens samrådsversion av naturvårdsprogrammet beskriver och bedömer känsligheten och värdet för över 1 000 naturområden. Översiktsplanen fastställer att naturvårdsprogrammet ska utgöra underlag vid kommunal planering. De utbyggnadsområden som redovisas i planen har i så stor utsträckning som möjligt placerats med hänsyn till dessa naturområden. Det innebär att föreslagna utbyggnadsområden inom naturvårdsområde klass 1-3 har tagits bort som förslag, med få undantag.

Område 4 i Borg på höjden längs Valdemarsviks norra strand, ett utvecklingsområde 23 i anslutning till Gryts kyrkby och gamla skolområdet samt Eköns friluftsområde, område 25 utgör de enda undantagen.

I område 4 i Borg föreslås ett område för småhusbebyggelse som omfattas delvis av naturvårdsprogrammets klass 2 område. Tätortsutvecklingen här bedöms som ett angeläget allmänt intresse och exploatering ska ske med hänsyn till de naturvärden som finns på platsen och de värden som finns för friluftslivet i form av tillgänglighet genom stigar och utsiktsplatser. Med hänsyn till områdets natur- och friluftsvärden då naturområdet är av regional betydelse, blir påverkan liten till måttlig om området exploateras.

Område 23 berör delvis ett av naturvårdsprogrammets klass 2 områden. Vid detaljplanering ska hänsyn tas till de naturvärden som finns så att dessa inte skadas. Genomförs planen bedöms påverkan på naturområdet vara liten.

Ekön är delvis skyddad som naturreservat och är strategiskt viktig för turism och rörligt friluftsliv i ett regionalt perspektiv. Eköns naturreservat ligger i ett typiskt skärgårdslandskap och dess klipp- och sandstränder utgör populära och välbesökta badplatser sommartid. Reservatet är iordningställt för besökare med utkikstorn, campingplats med badplats, bryggor, båthamn och diverse fritidsanläggningar. Östgötaleden passerar genom reservatet. Det är också områdets värde för friluftslivet som utgör syftet med bevarandet av området:

”Syftet är att bevara ett för det rörliga friluftslivet värdefullt område och genom olika åtgärder förbättra allmänhetens möjligheter att utnyttja detta.”

”Härvid skall hänsyn tas till de för området karaktäristiska naturtyperna samt växt- och djurlivet”.

Kommunens föreslagna exploatering vid Eköns friluftsområde innebär att tillgängligheten ökar ytterligare (för fler människor) genom en utökad campingverksamhet och genomförs ÖP:n bedöms detta vara positivt för det fria friluftslivet.

Riksintressen

Flera av utvecklingsområdena i skärgården, Valdemarsvik och Gryt-Fyrudden planeras inom områden som skyddas som riksintresse för friluftslivet och/eller naturvärden enligt

Miljöbalken 3:6 respektive 4:2.

Östergötlands skärgård utgör ett riksintresseområde för naturvården (MB 3:6) och beskrivs av länsstyrelsen:

”Den vidsträckta och finskurna Östgötaskärgården med sin mångfald av naturmiljöer, med flera sällsynta och hotade arter, är en helt unik miljö av utomordentligt stort naturvärde och synnerligen skyddsvärd.” (Länsstyrelsen, 2014)

Det är de höga naturvärdena i kombination med tillgänglighet som utgör det centrala värdet även för friluftslivet:

”Många friluftaktiviteter som utövas i området är starkt knutna till de många höga natur- och kulturvärden som ofta utgör populära besöksmål och är viktiga ur turistnäringssynpunkt. Upplevelser av värdefulla miljöer med intressant flora, fauna och kultur samt de mycket goda möjligheterna till bl.a. bad, båtliv, paddling, fiske och vandring gör skärgårdsområdet mycket värdefullt ur flera perspektiv.” (Länsstyrelsen, 2014)

Länsstyrelsen betonar vikten för friluftslivet av fortsatt underhåll och tillgång till befintliga badplatser, båtramper, vandringsleder m.m. även utanför skyddade områden, samtidigt som de höga natur- och kulturvärdena inte får skadas påtagligt.

Påtaglig skada handlar om åtgärder som kan ha en bestående eller tillfälligt mycket stor negativ inverkan på det aktuella intresset. Det kan också handla om åtgärder som kumulativt kan ha en mycket stor negativ inverkan.

Genomförs ÖP:n med exploateringar inom de utpekade utvecklingsområdena bedöms detta vara positivt för friluftslivet och att denna vinst är större än det intrång i riksintresset för naturvården som det innebär. Det ger skärgården underlag att utvecklas och vidmakthålla befintliga badplatser, båtramper och vandringsleder mm. Samtidigt är kommunens ambition att skydda värdefulla naturområden som är av stort värde för riksintresset genom naturvårdsprogrammet. Ny bebyggelse ska därför främst tillkomma i anslutning till eller som en för tätning av redan bebyggda områden. Om en viss andel mark kan upplåtas för exploatering i skärgården kan bättre förutsättningar ges för att tillgodose riksintressena då ett större antal permanentboende och besökare kan bidra till en ökad näring som kan möjliggöra skötsel av värdefulla områden och skapa utökad service. Att hålla stränder och attraktiva områden allemansrättsligt tillgängliga är av stor vikt. Genom att även skapa förutsättningar för utveckling och förbättring av den biologiska mångfalden genom att bevara en stor andel gröna ytor med naturlig vegetation samt sköta om skyddade

Figur 6:4. Eköns camping.

ytor genom bete och hävd av exempelvis strandängar bedöms detta vara positivt även för naturmiljön. Kommunens ambitioner med bl.a. förbättrad information om friluftslivsområden, satsningar på förbättrad tillgänglighet och ett utökad utbud av aktiviteter, kompetensutveckling samt samarbete med närliggande kustkommuner, ger utökade möjligheter att bättre tillgodose riksintresset.

I det fortsatta arbetet med bebyggelseutvecklingen i de utpekade områdena är det av stor vikt vid prövning att det utförs detaljstudier om vilka ytor som är lämpligast att bebygga utifrån de natur- och friluftsvärden som finns på platsen. Detta gäller särskilt områdena i Gryt-Fyrudden och Hummelvik.

Sammantaget bedöms påverkan på riksintressena för naturvärden och friluftslivet vara positiva då kommunens ambition att bevara, skydda och sköta värdefulla natur- och kulturområden är av stort värde även för friluftslivet. Genom en strategisk och genomtänkt bebyggelseutveckling i skärgården med satsningar på att utveckla området förutsättningar för turism och friluftsliv kan riksintressena bättre tillgodoses.

Strandskydd

Valdemarsviks kommun har en lång strandlinje som till största delen är oexploaterad, väl bevarad och därigenom tillgänglig för allmänheten. Strandskyddet säkrar både framtida generationers tillgång till strandlinjen och den biologiska mångfalden.

Längs kustlinjen planeras få ingrepp i strandskyddet, undantaget är Gryts brygga där ett utvecklingsområde planeras längst in i Årsviken. I viken är strandskyddet delvis upphävt och där finns idag en småbåtshamn med flera småbåtsbryggor.

Längs sjöar och vattendrag planeras sex LIS-områden, varav fyra ligger tätortsnära. Områdena är placerade med hänsyn tagen till höga natur- och friluftsvärden. En zon på några tiotal meter lämnas oexploaterad närmast vattnet i syfte att säkerställa tillgängligheten. Exploateringen innebär därmed i flera fall att tillgängligheten till strandområdena ökar. Inget av LIS-områdena bedöms få någon betydande negativ påverkan på växt- och djurliv.

Tillgången till stränder är fortsatt mycket god i kommunen. Kommunen ser det därför som positivt att bevilja dispens från strandskyddet eller upphäva det, när det finns särskilda skäl för det.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för naturvården och friluftslivets värden i strandskydds-zonen till följd av genomförandet av planen vara obetydliga.

Miljö- och riskfaktorer

Luftkvalitet

De senaste mätningarna från Valdemarsvik (vinterhalvåret 2009/2010) som är genomförda av Östergötlands luftvårdsförbund, visar att alla miljö kvalitetsnormer (MKN) för partiklar (års- och dygnsmedelvärde) underskreds under perioden.

MKN för utomhusluft syftar till att skydda människors hälsa och miljön från flera ämnen däribland kvävedioxid, kväveoxider, svaveloxid och partiklar (PM 10). Dålig luftkvalitet uppstår främst i storstäder, men kan även uppstå i småstäder eller samhällen med t. ex. en tät stadskärna och mycket vedeldning.

Vid planens genomförande bedöms luftkvalitet inte utgöra något problem för kommunen enligt utförda beräkningar och mätningar. Dessutom ska detaljplanering och lokaliseringsbeslut inte leda till att MKN för luftkvalitet överskrids enligt kommunens ställningstagande. Kommunen ska fortsätta att genomföra mätningar av MKN via Östergötlands luftvårdsförbund.

Buller

Buller påverkar människors hälsa och därför är det viktigt med åtgärder för att minska omgivningsbullret. I Valdemarsviks kommun kan bostäder intill väg E22 samt andra större vägar påverkas av störande buller. Dessutom förekommer bullerstörning från exempelvis skjutbanor och industrier. Utöver detta är buller inget stort problem då kommunen främst består av glesbygd och har lågt trafikerade vägar.

Enligt kommunens ställningstagande ska bullerfrågan beaktas vid detaljplanering och tillståndsgivning och bullerstörande verksamheter undvikas intill kommunens utpekade tysta områden. Sammantaget bedöms planens

genomförande som positiv men liten.

Översvämning

Klimatförändringarna förutses leda till att skyfall blir vanligare och inträffa med större intensitet, vilket kan få till följd att ras, skred och översvämningar inträffar. Redan idag orsakar Fifallaån och Vammarsmålaån, med sina utlopp i centraorten återkommande översvämningar. Kommunen har vidtagit och arbetar för att vidta ytterligare åtgärder för att minska och jämna ut flödena vid extrema nederbörds mängder.

I ÖP:n anges strategier och klimatanpassningsåtgärder, bl. a. utifrån rekommendationer från länsstyrelserna, som kommunen kan använda vid byggande i centrala Valdemarsvik och i låglänta kustområden. Dessa rekommendationer och åtgärder ska förhindra att extrema situationer orsakar skador och kostnader vid översvämning. Genomförs planen bedöms det därför innebära positiv påverkan att motverka översvämningar.

Havsnivåhöjning

ÖP:n har som tidshorisont 2040 men vid byggande måste ställningstagande tas till en betydligt längre tidshorisont. Prognoser över normalvattenstånd i kommunens kustzon år 2100 kopplat till extrema situationer i form av nederbörd och stormar pekar på att en nivå tre meter över dagens medelnivå kan inträffa med låg sannolikhet. Stora andelar av centrala Valdemarsvik och även delar av Gryt-Fyrudden, Skeppsvikenområdet och skärgården i övrigt kommer då att påverkas. Detta ökar risken för olyckor och kostnader för materiella skador.

Kommunen pekar i ÖP:n ut principer för byggande och strävan att ta fram handlingsplaner för klimatanpassning. Speciellt anges att anläggningar med viktiga samhällsfunktioner bara ska byggas på mark som inte förväntas översvämmas ens vid extremförhållanden på 100 års sikt alternativt ska åtgärder vidtas för att undvika skador. Sådan mark måste ligga minst tre meter över dagens medelhavsnivå. Genomförs planen bedöms konsekvenserna av havsnivåhöjningen till följd av klimatförändringar motverkas.

Förorenade områden

I Valdemarsviks kommun har 190 områden identifierats som potentiellt förorenade. Av dessa har ett 60-tal antingen sanerats (10 st) eller undersökts med resultatet ingen åtgärd krävs. För övriga områden pågår undersökningar. En restriktionskarta finns som gäller föroreningar och risk för ras och skred.

I ÖP:n fastslås att kommunens goda kunskaper om förorenade områden ska utgöra underlag vid planering och bygglov och att kommunen bör bidra med denna kunskap i regionala samarbeten. För att hantera sanering/efterbehandling ska kommunen vara drivande då ansvar saknas och arbeta förebyggande i sin roll som tillsynsmyndighet. Genomförs planen bedöms det bidra till sanering av förorenad mark och undvikande av exponering för människor.

Farligt gods

Kommunen genomkorsas av E22 som tillika är en rekommenderad led för farligt gods liksom också väg 212/Gamla Riksvägen till i höjd med Kopparhyttan, Storgatan samt Kyrkogatan och fortsatt Norrgatan upp till Ishallen. Inga vägar i kommunen har dock förbud mot farligt gods och på bl. a. väg 212 ut mot Gryt transporteras regelbundet farligt gods. På E22 transporteras årligen ca 20 ton farligt gods, merparten utgörs av drivmedel. Det mesta av detta gods transporteras igenom kommunen, endast ca 2,5 procent transporteras till eller från mål i kommunen.

Genomförs ÖP:n innebär det att kommunen kommer att få beredskap för och en handlingsplan för eventuella olyckor, något som saknas idag. Vidare ska kommunen som utgångspunkt utgå från Räddningstjänsten i Östra Götalands angivna skyddsavstånd till bla skolor, bostäder, lokaler, arbetsplatser och vårdboenden vid bygglovsärenden och detaljplanering för att minska riskerna från farligt gods. Vid avsteg från skyddsavstånden ska riskanalys genomföras för att visa på om riskerna är acceptabla eller inte, med eller utan åtgärder. Räddningstjänsten ska som sakkunnig remissinstans kontaktas i ett tidigt skede.

Detta sammantaget bedöms positivt för att undvika skador på människor, egendom och miljön.

6.5 Samlad bedömning och uppfyllelse av miljömål

Här bedöms översiktsplanens inriktning mot de regionala miljömålen. Miljömålen täcker ett brett spektra av miljöfrågor och syftet med bedömningen är att ge en övergripande bild av översiktsplanens miljökonsekvenser. I de flesta fall bedöms inriktningen mot huvudmålen. I något fall bedöms även särskilt relevanta delmål.

Färgerna illustrerar i vilken riktning översiktsplanens genomförande bedöms påverka miljömålet. Grönt är positivt, blått är neutralt och gult är svagt negativ påverkan. I en del fall görs en bedömning gentemot nollalternativet.

Figur 6:5. Miljömål.

1. Begränsad klimatpåverkan	ÖP:n har liten negativ påverkan på målet. Möjlighet till byggande och bostäder i utvecklingsområden kommer troligen att medföra ökad arbetspendling.
2. Frisk luft	ÖP:n har liten eller ingen påverkan på miljömålet. Målet påverkas framför allt av trafik, industrier, energiproduktion och småskalig vedeldning.
3. Bara naturlig försurning	ÖP:n har liten eller ingen påverkan på miljömålet.
4. Giftfri miljö	Om ÖP:n genomförs påverkar det miljömålet positivt genom kommunens hantering av förorenade områden.
5. Skyddande ozonskikt	ÖP:n har liten eller ingen påverkan på miljömålet.
6. Säker strålmiljö	ÖP:n har liten eller ingen påverkan på miljömålet
7. Ingen övergödning	ÖP:n har konkret inverkan på miljömålet om den genomförs, då flera åtgärder syftar till att minska utsläpp från enskilda avlopp och kommunala reningsanläggningar, liksom att öka antalet hushåll som är anslutna till kommunalt VA.
8. Levande sjöar och vattendrag	Flera åtgärder i linje med miljömålet kommer till stånd om ÖP:n genomförs. Hit hör åtgärder för att säkra VA-försörjning, värnande av friluftsliv och bevarande av natur- och kulturmiljövärden.
9. Grundvatten av god kvalitet	ÖP:n bedöms ha liten men dock positiv inverkan på miljömålet om den genomförs.
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård	ÖP:n förväntas ha ett positivt inflytande på några av miljömålets preciseringar och saknar inflytande på andra. Det handlar främst om bevarande av natur- och kulturmiljövärden samt åtgärder för att minska utsläpp av föroreningar och näringsämnen.
11. Myllrande våtmarker	ÖP:n, om den genomförs, förutspås ha minimalt inflytande på miljömålet.
12. Levande skogar	ÖP:n har ett visst inflytande på miljömålets preciseringar vad gäller bevarade natur- och kulturmiljövärden, då en del exploateringar förväntas ske på bekostnad av skogsområden. Inverkan får därför betecknas som svagt negativ.
13. Ett rikt odlingslandskap	ÖP:ns inriktning att styra utveckling i tätorter såväl som på landet så att odlingsmark bevaras får anses utgöra en positiv faktor för miljömålet.
14. Storslagen fjällmiljö	Inte relevant
15. God bebyggd miljö	ÖP:n utgör ett stöd för detta miljömåls indikatorer då den förordar omsorg om energiförbrukning etc. vid om- och nybyggnad av bostäder och fritidshus.
16. Ett rikt växt- och djurliv	ÖP:n tillåter, om den genomförs, byggande i några strandnära områden. Sammantaget får den därför betecknas som svagt negativ för miljömålet.

6.6 Fortsatt arbete och uppföljning

Kommunen rapporterar årligen tillstånden för luftkvaliteten i kommunen genom sitt medlemskap i Östergötlands luftvårdsförbund. Tillståndet för kommunens vattenförekomster följs upp och rapporteras till Vattenmyndigheten.

Utöver detta bör kommunen utvärdera bestämmelserna i ÖP gällande riktlinjer för hälsa och miljö för att se om de får eftersträvat genomslag i planering och beslut. Utvärderingen sker förslagsvis inför aktualitetsförklaring av ÖP.

Regler om uppföljning

När en plan har genomförts ska den beslutande myndigheten eller kommunen enligt 6 kap 18 § miljöbalken "skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som planens genomförande faktiskt medfört". Detta ska göras för att myndigheten eller kommunen "tidigt ska få kännedom om sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte identifierats så att lämpliga åtgärder för avhjälpande kan vidtas".

Det är viktigt att notera att det är både den förutsedda och den oförutsedda betydande miljöpåverkan som ska följas upp. Enligt lagstiftningen ska därför en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för "de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför" (6 kap 12 § punkt 9 miljöbalken).